

מערך שיעור: איך קוראים טקסט מעצבן? – רחל ארליך

במסגרת לימודי היסטוריה, נתקלים בסוגיות היסטוריות שיש בהן ממד אקטואלי. במקרים אלה יש נטייה להתייחסות שיפוטית ואינטואיטיבית של התלמידים. פעילות זו נועדה לתרגל קריאה של טקסט מעורר התנגדות ודרכי תגובה מתאימות. מהלך השיעור נבנה עבור תלמידות בכיתה י"א בבית ספר ממלכתי דתי.

מטרות:

ביסוס לגיטימציה לעמדות שונות כלפי נושא טעון רגשית. התמודדות עם עמדות מנוגדות מתוך כבוד והערכה. הבנת אירוע היסטורי (ובעקבות כך הבנת המציאות) כמורכבים מנקודות הסתכלות שונות.

הכנה:

יש לבחור בסוגיה היסטורית שיש בה נגיעה אקטואלית טעונה, והמזמנת מקורות סותרים. בשיעור מקדים יש להעלות את הרקע להתעוררות הסוגיה. אני השתמשתי בויכוח על הבלגה ותגובה בשנות ב-30 ביישוב היהודי בא"י.

מבנה הפעילות:

התלמידים מתבקשים לנקוט עמדה לפני קריאת המקורות. כל תלמיד יקרא מקור הנוגד את דעתו, וישיב לו בכתב. הדיון במליאה מתחיל בשאלה: "איך זה לקרוא טקסט מעצבן?" (בשיעור שלי, התגובות נעו בין "מעצבן!" ל"איזה שטויות הוא כתב" ועד "ממש פחדתי שהוא ישכנע אותי").

נקודות לדיון:

האם מותר להתייחס לעמדת הכותב כ"אלה שטויות"? האם זה כדאי? מה גרם ל"כמעט השתכנעתי", ומדוע זה מפחיד, להשתכנע? מתי כדאי להיות פתוחים לשכנוע? מהי עמדת הכותב, ואילו טענות העלה להנמקת עמדתו? האם הנימוקים אכן מבססים את העמדה? (כאן הפרדנו בין הכתיבה העניינית לבין העמדה) על אילו עובדות לא היה לתלמידים ויכוח עם הכותב? ממה נובעת המחלוקת - מהבנת המציאות, מעמדות קודמות, ממחלוקת של תפישת-עולם עקרונית? כיצד כתבו התלמידים תגובות - האם התווכחו עם העמדה, עם הכותב, עם הנחות-היסוד שלו?

ביצועי הבנה:

התלמידים חוזרים ומנסחים תגובה למקור שקראו, תוך התייחסות לנקודות שעלו בדיון.

מקורות:

- דוד בן גוריון, *זיכרונות*, כרך ג, עמ' 379: מכתב מלונדון למועצת "האיחוד" בז'נבה, 18.8.1936
- [מאמר מערכת, דבר 28.8.1936](#)
- [מאמר מערכת, דבר 17.10.1936](#)
- הבלגה או תגובה: הויכוח ביישוב היהודי תרצ"ו-תרצ"ט ערך: יעקב שביט, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן 1983 <https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96318081>
מקורות מומלצים מתוך האסופה של שביט:
מקור 14 - יהושע השל ייבין, פשע הדמים של הסוכנות: הפקרת הישוב (מהבלגה
ל"קאנטוניות") (וכן: ירושלים : דפוס ש' וינגרטן, תרצ"ז)
מקור 17 - דוד רזיאל, נגולה חרפת ההבלגה (וכן: במרב, נובמבר; 1937)

****

השיעור פורסם בחוברת **קהילת מורים קוראת הומניסטיקה - ירושלים תשע"ז**:
שאלות לדיון וסיכומי דיון בנושא הוראת הומניסטיקה ברמה גבוהה
וכן דוגמאות לפעילויות ומערכי שיעור

בקהילה ובהכנת החוברת השתתפו:

יעל אליאסף עבודי, רחל ארליך, אפרת גל, ליאורה הררי עמדי, יעל יוסטוס סגל, אריאלה להמן, אמנון
סדובסקי, סופי פפר.
מורה מוביל: גדי איתי.